

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα «Ένα νερό, κρύο νερό»

Βασιλική Βέλκου¹, Ιωάννα Σαββίδου²

1.Νηπιαγωγός ειδικής αγωγής – Ειδικό Νηπιαγωγείο Κοζάνης
vvelkou@yahoo.gr

2.Νηπιαγωγός – 14^ο Νηπιαγωγείο Κοζάνης
iosav@cyta.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2008-2009 από το 14^ο Νηπιαγωγείο Κοζάνης και το Ειδικό Νηπιαγωγείο Κοζάνης σε ένα πλαίσιο ενσωμάτωσης, όπου εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης και δημιουργίας για όλα τα παιδιά. Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά τη σημασία και την αξία του νερού στη ζωή του ανθρώπου και των άλλων ζωντανών οργανισμών και συνεπώς την υποχρέωση για την προστασία των υδάτινων πόρων. Επίσης, επιδιώξαμε την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, μέσα από την πολιτιστική μελέτη του νερού. Μέσα από μια ποικιλία δραστηριοτήτων (επισκέψεις, κατασκευές, πειράματα, λογοτεχνία, μουσική, κτλ) και με την στήριξη και συνεργασία των οικογενειών το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να προβληματιστούν, να πειραματιστούν, να δημιουργήσουν και να ανακαλύψουν σε ένα κλίμα χαράς και αποδοχής.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικά προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Συνεκπαίδευση, διαθεματικότητα, νερό, υδροκίνηση, ρύπανση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επαφή του ανθρώπου από την πρώτη κιόλας στιγμή της σύλληψής του με το υγρό στοιχείο, αλλά και η καθημερινή εξάρτηση και εξοικείωση με αυτό από την ώρα της γέννησής του καθιστούν το νερό αναπόσπαστο στοιχείο της ζωής του.

Ο άνθρωπος βρίσκει τρόπους να εκμεταλλεύεται και να αξιοποιεί πολύπλευρα αυτόν τον πολύτιμο φυσικό πόρο. Η ανθρώπινη, όμως, δραστηριότητα έχει σαν αποτέλεσμα την συνεχή υποβάθμισή του και την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

Η υποβάθμιση του νερού έχει τεράστιες, ανυπολόγιστες συνέπειες στο περιβάλλον, στην οικονομία, στη ζωή μας. Είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων για τον περιορισμό των καταστρεπτικών επεμβάσεων και την διατήρηση των υδάτινων και γενικότερα των φυσικών πόρων.

Είναι σημαντικό τα παιδιά μας, οι αυριανοί πολίτες, να αναπτύξουν έναν υψηλό βαθμό περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Είναι απαραίτητο όλοι μας να επιτύχουμε αλλαγή συμπεριφοράς σε θέματα που αφορούν το φυσικό περιβάλλον, ώστε να

δημιουργήσουμε καλύτερες συνθήκες ζωής και να προωθήσουμε την οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Ιανουάριο και ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2009. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν τα 16 νήπια του 14^{ου} Νηπιαγωγείου και τα 4 νήπια του Ειδικού Νηπιαγωγείου Κοζάνης. Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον να εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης και δημιουργίας για όλα τα παιδιά.

Φυσικά, το θέμα δεν εξαντλείται ούτε μπορεί να περιοριστεί στη διάρκεια τριών μηνών. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς εκμεταλλευτήκαμε κάθε ευκαιρία για να κάνουμε σχετικές δραστηριότητες.

ΣΤΟΧΟΙ

- Να γνωρίσουν τα παιδιά το νερό ως φυσικό στοιχείο.
- Να ανακαλύψουν την αξία του νερού στην ανθρώπινη ζωή.
- Να γνωρίσουν τους κινδύνους από την μόλυνση και την έλλειψη του νερού.
- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων.
- Να γνωρίσουν την πολιτιστική διάσταση του νερού.
- Να κατακτήσουν τη γνώση μέσα σε ένα κλίμα επικοινωνίας, αποδοχής και συνεργασίας με τους άλλους.
- Να μάθουν να βρίσκουν λύσεις σε καταστάσεις προβληματισμού.
- Να καλλιεργήσουν τη γλώσσα καθώς, επίσης, και την κριτική σκέψη και την παρατηρητικότητα.
- Να γνωρίσουν λογοτεχνικά κείμενα, τραγούδια, ποιήματα, αινίγματα, παροιμίες, παραμύθια, μύθους σχετικά με το νερό.
- Να κάνουν ομαδοποιήσεις, ταξινομήσεις, αντιστοιχίσεις.
- Να εκφραστούν καλλιτεχνικά μέσα από εικαστικές δραστηριότητες και δραματοποίηση.
- Να αποκτήσουν στάσεις και δεξιότητες για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μελέτη περιβάλλοντος

- Ο κύκλος του νερού
Παραμύθι με ήχους.
- Σημασία - χρήσεις του νερού
Το χρησιμοποιούμε για την ατομική υγιεινή, για την καθαριότητα των ρούχων, των σπιτιών, των σκευών κ.λπ. Ποτίζουμε τα ζώα μας, τις καλλιέργειες, τα φυτά μας. Παράγουμε ενέργεια. Χρησιμοποιείται στη βιομηχανία για τη παραγωγή χιλιάδων προϊόντων. Σβήνουμε τις φωτιές. Μας ψυχαγωγεί, προσφέρει ευεξία ως μέσο άθλησης. Μεταφέρουμε τα προϊόντα μας και ταξιδεύουμε. Χωρίς αυτό δεν υπάρχει ζωή.
- Η ζωή μέσα στο νερό
Το νερό αποτελεί ένα σημαντικό βιότοπο. (λίμνες, ποτάμια, θάλασσες)
- Σπατάλη – οικονομία νερού
Συνέπειες της έλλειψης νερού στον πλανήτη. Τρόποι εξοικονόμησης νερού στο σχολείο και στο σπίτι.

- Ρύπανση – μόλυνση του νερού
Κίνδυνοι, συνέπειες και προστασία των υδάτινων πόρων.

Γεωγραφία

- Τα παιδιά έμαθαν να αναγνωρίζουν στο χάρτη ποτάμια και λίμνες. Βρήκαμε και μιλήσαμε για τα πλησιέστερα στην περιοχή μας, αλλά και τα μεγαλύτερα της Ελλάδας.

Εικόνα 1: Το νερό στο περιβάλλον μας

Φυσικές επιστήμες

- Οι μορφές του νερού
Πειράματα με βρασμό και ψύξη.
- Εξάτμιση – υγροποίηση του νερού
- Το νερό κινείται και κινεί
Πειράματα με αντικείμενα στη ροή του νερού.
- Κάποια αντικείμενα επιπλέουν και κάποια βυθίζονται
Πειράματα με διάφορα αντικείμενα.
- Κάποια υλικά διαλύονται στο νερό και κάποια όχι
Πειράματα με διάφορα υλικά.
- Το νερό απαραίτητο για τη ζωή
Πειράματα με φυτά που δεν ποτίζονται.

Εικόνα 2: Βρασμός – Εξάτμιση

Μαθηματικά

- Ταξινομήσεις των υδροφόρων σκευών ανάλογα με το υλικό κατασκευής και τη χρήση τους.

Πολιτιστική μελέτη του νερού

- Τα σκεύη του νερού σήμερα και χθες
Υλικά κατασκευής και χρήσεις τους. Συλλογή σκευών στο σχολείο.
- Η γιαγιά ενός νηπίου μας αφηγήθηκε τον τρόπο μεταφοράς του νερού στα σπίτια πριν από αρκετά χρόνια. Μας μίλησε για τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν και για τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν.
- Παραδοσιακές βρύσες
- Παραδοσιακά γεφύρια
- Υδροκίνηση (νερόμυλοι, νεροτριβές)

Εικόνα 3: Το πηγάδι στο μουσείο της Κοζάνης

Το νερό στη θρησκεία

- Τα Φώτα – Η βάπτισμα του Χριστού
- Το μυστήριο της βάπτισμας
- Αγιασμός

Εικόνα 4: Ο αγιασμός των υδάτων

Έθιμα - Παραδόσεις

- Ο κλήδονας και το αμίλητο νερό
- Οι καλικάντζαροι (Από τις «Παραδόσεις» του Νικολάου Πολίτη)
- Η Πιρπιρούνα: παράκληση για βροχή

Το νερό στη μυθολογία

- Ο Ποσειδώνας και άλλες θεότητες της θάλασσας και των ποταμών
- Οι στάβλοι του Αυγεία
- Η πάλη του Ηρακλή με τον ποταμό Αχελώο.

Γλώσσα

- Διαβάσαμε παραμύθια, ιστορίες, μύθους
- Μάθαμε φράσεις και παροιμίες για το νερό.
- Βρήκαμε, αναλύσαμε και μάθαμε σύνθετες λέξεις.
- Κατασκευάσαμε καρτέλες γραφής.
- Μάθαμε ποιήματα («Το ποταμάκι» του Ζ. Παπαντωνίου, «Ποταμάκι» του Στ. Σπεράντζα, «Για πες 'αλεύρι'» του Γ. Κρόκου)
- Μάθαμε διάφορα αινίγματα

Εικόνα 5: Μάθαμε εκφράσεις για το νερό

Νέες Τεχνολογίες

- Τα παιδιά χρησιμοποίησαν τις καρτέλες γραφής για να γράψουν στον υπολογιστή
- Αναζητήσαμε με τα παιδιά υλικό στο διαδίκτυο

Μουσική - Ψυχοκίνηση

- Κάλαντα των Φώτων.
- Παραδοσιακά τραγούδια (Γερακίνα, Κάτω στο γιαλό, Ένα νερό κυρά Βαγγελιώ)
- Παίξαμε με τραγούδια από το «Τραγουδώ και γυμνάζομαι»
- Λαλίτσες ή νεροσφυρίχτρες
- Ήχοι του νερού
- Μουσικά ποτήρια
- Παραδοσιακό παιχνίδι με καλικάντζαρους
- Χορέψαμε τα παραδοσιακά τραγούδια

Εικόνα 6: Οι λαλίτσες μας

Δραματοποίηση

- Περπερούνα
- Παραμύθια με νεράιδες
- Ποίημα «Το ποταμάκι»

Εικαστικά

- Νερομπογιές
- Πηλός
Το κάθε παιδί κατασκεύασε τη δική του πήλινη κούπα και στη συνέχεια τη διακόσμησε με πλαστικά χρώματα.
- Έργα τέχνης με θέμα το νερό
- Εικονογράφηση παραμυθιών και μύθων

Εικόνα 7: Οι κούπες μας είναι έτοιμες

Διάφορες κατασκευές

- τυπώματα με φελλό
- βροχή με καλαμάκια
- παραδοσιακό γεφύρι με ζυμαρικά και νερομπογιές
- παραδοσιακή βρύση με σπирτόκουτα
- χιονάνθρωποι από μπαλάκια φελιζόλ

Εικόνα 8: Παραδοσιακό γεφύρι με ζυμαρικά.

Άλλες δραστηριότητες

- Δημιουργία γωνιάς όπου συγκεντρωνόταν όλο το υλικό που φέρναμε εμείς και τα παιδιά.
- Επαφή με τα ΚΠΕ Κόνιτσας, Νάουσας, Καλαμάτας, Στυλίδας, Μακρινίτσας, Μουζακίου, Νέας Κίου, Βερτίσκου, Καστοριάς και Βελβεντού. Οι συνάδελφοι μας έστειλαν σχετικό υλικό.

- Επαφή με το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς το οποίο μας έστειλε το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Με τη δύναμη του νερού» του Υπαίθριου Μουσείου Υδροκίνησης Δημητσάνας.
- Επαφή με το Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας – Θράκης το οποίο μας έστειλε το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Το νερό, νεράκι»
- Επαφή με το Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S.
- Συμμετοχή στο Εθνικό Θεματικό Δίκτυο «Νερό και βιώσιμη ανάπτυξη» του ΚΠΕ Έδεσσας
- Ετοιμάστηκε ατομικός φάκελος με τα έργα του κάθε παιδιού πάνω στο θέμα μας. Το εξώφυλλο δημιουργήθηκε από τα ίδιο το παιδί.

Επισκέψεις

- Λαογραφικό Μουσείο Κοζάνης
- Επίσκεψη στο ΚΠΕ Βελβεντού.
Πρόγραμμα «Λάφιστα: το φαράγγι των μύθων και των υδάτινων ήχων»

Εικόνα 9: Επίσκεψη στο ΚΠΕ Βελβεντού

Φύλλα εργασίας

- Χρωμάτισε μόνο τα σκεύη του νερού
- Ζωγράφισε το άλλο μισό αγγείο
- Ζωγράφισε τη δική σου παράσταση μέσα στο αγγείο

Εικόνα 10: Ζωγραφίζω το δικό μου αγγείο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση του προγράμματος τα νήπια ανέπτυξαν δεξιότητες που εμπεριέχονται στο αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Ήρθαν σε επαφή με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και απέκτησαν γνώσεις αλλά και θετικές στάσεις. Κατανόησαν τη τεράστια σημασία του νερού στη ζωή μας καθώς

και την ανάγκη για την προστασία και διατήρησή του. Ήρθαν σε επαφή με την πολιτιστική μας κληρονομιά. Γνώρισαν έργα τέχνης και δημιούργησαν και τα ίδια. Γνώρισαν λογοτεχνικά κείμενα, παραμύθια και μύθους, ήθη κι έθιμα της πατρίδας μας.

Οι γονείς των παιδιών ενημερώθηκαν σχετικά με το πρόγραμμα και συμμετείχαν ενεργά στις διάφορες φάσεις του. Τα νηπιαγωγεία μας άνοιξαν την πόρτα τους στον κόσμο και στην τοπική κοινωνία.

Όλες οι δραστηριότητες του προγράμματος επιλέχτηκαν με βασικό κριτήριο την ενεργό συμμετοχή των παιδιών. Τα έργα των παιδιών διακόσμησαν τους χώρους μας. Η δραματοποίηση των εθίμων, των ποιημάτων, των παραμυθιών και η απόδοση από τα παιδιά των τραγουδιών ζωντάνεψαν το πρόγραμμα.

Για εμάς τις νηπιαγωγούς η συμμετοχή στο πρόγραμμα αποτέλεσε μια σημαντική εμπειρία. Αναζητήσαμε υλικό, πηγές, φωτογραφίες, βιβλία, εποπτικό υλικό, κάναμε επισκέψεις, συνεργαστήκαμε με τους γονείς, φέραμε επισκέπτες στο νηπιαγωγείο μας, ερευνήσαμε, πειραματιστήκαμε, προβληματιστήκαμε, καλλιεργήσαμε την αισθητική μας, δώσαμε λύσεις ακούγοντας τις προτάσεις και τις ιδέες των παιδιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γκόντουν Σαμ (2000). Πέφτει, πέφτει η σταγόνα. Πατάκης.
- Γκριζιώτης Αχιλλέας (1991). Έθιμα και θρύλοι του τόπου μας. Λάρισα.
- Καρθαίου Ρ., Μάνου - Πασσά Κ. (1986). Χαρούμενες Διακοπές, Χριστούγεννα – Πρωτοχρονιά. Πατάκης.
- Κοκορέλη Αργυρώ (2003). Μου αρέσει το νερό. Μικρή Μίλητος. Αθήνα.
- Κουσκολέκα Νέλλη. Ένα κουτί γεμάτο νερό. Καλειδοσκόπιο.
- Κυνηγού - Φλάμπουρα Μ. (1981). Τραγουδώ και γυμνάζομαι. Αθήνα.
- Κύρδη Πόπη (1995). Μια πήλινη χούφτα. Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής.
- Μανδηλαράς Φίλιππος (2005). Ιστορίες με καλικάντζαρους. Πατάκης.
- Μπούμη - Βγόντζα Όλγα. Ημερολόγιον Β΄ τάξεως, τόμος Β΄.
- Σπεράνζας Στέλιος (1962). Μικρές φωνές. Πεχλιβανίδης.
- Vendrell C., Parramon J. (1994). Τα τέσσερα στοιχεία, νερό. Κέδρος.
- Η ζωή του Χριστού (σε εικόνες για παιδιά). εκδόσεις ΖΩΗΣ. 1995
- Ιστορίες από τη ζωή του Ιησού. Άγκυρα. 1993
- Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων για το Νηπιαγωγείο. Ο.Ε.Δ.Β. 2001
- Περιοδικό Σύγχρονο Νηπιαγωγείο. Μάρτιος-Απρίλιος 2006, τεύχος 50